

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра англійської філології і філософії мови

Курсова робота
на тему: "СВЯТО У СПРИЙНЯТТІ УКРАЇНЦІВ І АНГЛІЙЦІВ"

Студентки групи Мла 07-20
факультету германської філології і перекладу
денної форми навчання
спеціальності 035 Філологія
Кружкової Анастасії Олександрівни

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук,
доцент, професор кафедри
Терехова Діана Іванівна

Національна шкала _____ зараховано _____
Кількість балів ___ 79 ___
Оцінка ЄКТС ___ С ___

Київ 2023

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
Department of English Philology and Philosophy of Language

Term Paper

"HOLIDAY IN THE PERCEPTION OF UKRAINIAN AND ENGLISH"

Nastya Kruzhkova

Group M1a 07-20

Germanic Philology and Translation Faculty

Research Adviser

Assoc. Prof.

PhD (Linguistics)

DIANA TEREKHOVA

Kyiv 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	6
1.1. Витоки українських народних свят.....	6
1.2. Особливості народних свят та звичаїв Великобританії.....	8
1.3. Особливості ментальності англійців.....	9
Висновки до першого розділу.....	10
РОЗДІЛ ІІ. ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ ТА СВЯТКУВАННЯ СВЯТ УКРАЇНЦЯМИ ТА АНГЛІЙЦЯМИ.....	11
2.1. Започаткування традицій святкування зимових свят українців на прикладі традиції «колядування» в Україні.....	11
2.2. Зимові свята у народів Британських островів.....	12
Висновки до другого розділу.....	13
ВИСНОВКИ.....	16
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	17

ВСТУП

У сучасному світі культурна взаємодія та обмін між різними націями є невід'ємною частиною глобалізації. Одним із аспектів цієї взаємодії є сприйняття свят та традицій різними культурами. В даній курсовій роботі розглянуто свято у сприйнятті українців і англійців, двох різних національних груп, з метою виявлення схожих та відмінних рис у їхніх культурних уявленнях та практиках.

Свято є важливою складовою культури кожної нації. Воно відображає цінності, ідеали, історію та традиції народу, виражає його спільність та ідентичність, що визначає **актуальність** теми. Українці та англійці мають свої унікальні святкові традиції, які є важливим елементом їхньої культури.

Метою даного дослідження є вивчення сприйняття свят українцями та англійцями з урахуванням їхньої історії, культурних особливостей та соціокультурного контексту.

Об'єкт - мовна свідомість та цінності кожного народу, що є у фольклорі.

Предмет - схожі та відмінні риси в сприйнятті свята українцями та англійцями.

У процесі дослідження використані **методи** аналізу літературних джерел, опитування та порівняння культурних елементів свят українців та англійців. Розглянуті такі аспекти, як традиційні святкові обряди, символіка, харчування та розваги. Порівняльний аналіз дозволив виявити спільні зв'язки та розбіжності у сприйнятті свят у двох культурах.

Українські свята, такі як Різдво, Великдень та Івана Купала, мають глибокі історичні корені та пов'язані зі стародавніми практиками та віруваннями. Традиційні українські обряди, наприклад, співання колядок під час Різдва або освячення писанок на Великдень, відображають зв'язок з природою та релігійними переконаннями. Українці також підтримують традицію гостинності та обідів у родинному колі під час свят.

З іншого боку, англійські свята, такі як Різдво, Великдень та Хеллоуїн, також мають важливе значення. Англійці відзначають Різдво традиційними зимовими обрядами, такими як розколювання різдвяного пудингу та виконання різдвяних пісень. Вони також звертають особливу увагу на обряд Великоднього понеділка, коли влаштовують "городові гри", які включають забави та спортивні змагання.

Порівнюючи українські та англійські святкові традиції, можна виявити певні схожості та розбіжності. Наприклад, обидві культури приділяють велику увагу родинному збору та спільним стравам під час свят.

Українські святкові традиції часто пов'язані з природними циклами та землеробськими заняттями. Наприклад, Івана Купала - це свято, яке відзначається під час літнього сонцестояння, коли проводяться обряди з водою, вогнем та квітами. Це свято символізує оновлення природи та сприяє сплетенню молодих пар. Другим важливим українським святом є Великдень, яке відзначається як символ воскресіння та оживлення природи. Під час Великодня українці мають традицію обмінюватися писанками та святковими вітаннями, а також пригощати один одного пасками та крашанками.

Крім того, українці також відзначають свята, пов'язані зі зимовими обрядами. Наприклад, Масницю - останній тиждень перед Великим постом, коли проводяться різноманітні забави та святкування, включаючи горілку, млинці та масленичні городові гри. Також українці святкують Святвечір, коли влаштовують спеціальну вечерю з 12 стравами, які символізують апостолів.

В українській культурі свята мають сильні народні та релігійні корені, і вони відображають колективну свідомість та ідентичність українського народу. Вони сприяють збереженню традицій, підтриманню спільності та родинного злагодження, а також створюють атмосферу радості та спілкування.

РОЗДІЛ I

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Витоки українських народних свят

Розглядаючи питання витоків українських народних свят в першу чергу варто звернути увагу на культуру та духовність українців. У відповідь на попереднє, варто зазначити, що українці завжди славилися своєю вірою. За покоління, українці завжди знаходили що вірувати, і, відповідно, всі свої свята пов'язували з релігійними святами. Зважаючи на те, що сьогодні більшість українців віддають перевагу православ'ю, а всі свята практично співпадають з християнськими святами, перед нами виникає необхідність дослідити походження головних християнських свят.

По-перше, необхідно уточнити поняття та значення культури для більш повного розуміння понять "національна спадщина", "культурна спадщина" та "ідентифікатори". Одне з найпоширеніших значень поняття культура полягає у сумі всіх досягнень людства, тобто усього, що люди створили, відділяючись від природи. Культура, по суті, є способом, яким людина адаптується до свого середовища. Звичайі, традиції, прийняті норми поведінки, необхідні для виживання та розвитку, передаються в кожному народі з покоління в покоління. Це дозволяє культурі зберігати, полегшувати та захищати життя людей. Основою будь-якої культури є ідеї та особливо цінності, які передаються через традиції.

З наукової точки зору, культура є складним явищем, яке включає як матеріальні та соціальні аспекти, так і різноманітні форми індивідуальної поведінки та організованої діяльності [2, с.92]. Українське мистецтво, нарівні з будь-яким мистецтвом, відображає всю історію та життя українського народу, його складне минуле. Протягом тривалого часу український народ став жертвою нашествия, яке позбавляло його матеріальних та духовних скарбів. Суворі та тривалі боротьби з кримськими татарами, польською шляхтою, австро-угорськими панами відбилася на всій народній творчості, особливо на пісенній та епічній. До культурної та національної спадщини

України відноситься велика кількість досягнень українців, які накопичувалися протягом багатьох років. У побуті, наприклад, здавна використовувався глиняний посуд. Глину видобували за допомогою залізних кирок та заступів. Вона перевозилася та зберігалася у дворі, а при необхідності замочувалася у воді. Після цього глину розгортали, а гончар обробляв її спочатку на ручному, а потім на важкому гончарному колесі. Пальці гончара та дерев'яний ніжик - тонка дерев'яна пластинка - були основними інструментами при оформленні посуду. Готовий виріб вирізали з кола, ставили на просушку та обпікавали, після чого розписували та покривали емаллю [3, с.68].

Ключовими поняттями дослідження є "культурна традиція" та "інновація", які утворюють основу культурогенезу. Традиція представляє собою соціально-організований досвід людства, який накопичується і передається просторово-часовим шляхом в різних людських колективах. Вона визначає стереотипи поведінки і становлення конкретного культурного типу в цілому. З іншого боку, інновації є механізмами створення нових культурних моделей, які сприяють соціокультурним змінам і адаптації до нових умов і ситуацій, що не передбачені традицією. Зачатки майбутніх інновацій закладені саме в традиції. Один із шляхів виникнення інновацій полягає в індивідуальному творчому пошуку.

Культурна еволюція включає кілька етапів, серед яких виділяють появу відповідних умов, зародження новації та її впровадження в соціальну практику. Інновації можуть виникати спонтанно або шляхом творчого запозичення. Мистецтво відзначається творчо-інноваційним підходом до втілення образного моделювання дійсності. Воно відтворює не лише естетичну сторону культури, але й внутрішній світ, почуття та духовність народу. Мистецтво є невід'ємною частиною культурної спадщини та ідентичності українського народу. Кожен образ, мелодія або творчий здобуток носить у собі емоційне зарядження та глибоке значення, пов'язане з історією, традиціями та цінностями.

1.2. Особливості народних свят та звичаїв Великобританії

Великобританія - це країна з багатими традиціями, захоплюючою історією та найкрасивішим англійським акцентом. Історичною та культурною батьківщиною англійської мови є Сполучене Королівство Великобританії та Північної Ірландії. Англія одна з найконсервативніших країн у світі, через що її жителі дуже трепетно і шанобливо ставляться до національних звичаїв, і вшановують існуючі традиції.

Звичаї англійців з давніх-давен були, перш за все, звичаями хліборобів і тваринників. Все їхнє трудове життя найтіснішим чином було пов'язане з природою: сонцем, дощем, іншими явищами природи, врожайністю полів, родючістю худоби, зміною пір року, зміною дня та ночі. Стародавні англійці ділили рік на холодний (від свята Самхейн) та на теплий (від свята Белтан) періоди. Відлік холодного періоду англійці вели від часу приходу худоби з пасовищ, початок теплого - від вигону худоби на пасовищі. Трудовий досвід переконав людей, що періоди сільськогосподарських робіт слід узгоджувати з рухом Місяця, Сонця.

Яскравим прикладом розвитку астрономічних знань та їх використання народами Заходу може бути кромлех Стоунхендж, що у Англії між Бристолем і Солсбері, і навіть Шотландський Стоунхендж, розташований неподалік р. Сторновея - столиці о. Гарріса та о. Льюїс (Гебридські острови). Ці споруди являли собою два концентричні кола. Англійський Стоунхендж складався з 38 пар каменів, що вертикально стояли, його конструкція включала також і третю споруду з вритих в землю тесаних каменів, перекритих кам'яними плитами. Шотландський Стоунхендж складався, як згадувалося, з 13 монолітів. У центрі таких споруд стояв один величезний камінь-моноліт, а на північний схід від нього поза спорудою інший.

Ще у другій половині XIX ст. сільські жителі були переконані, що саме в ніч напередодні відьми збираються на свої галасливі зборища: феї водять хороводи на лісових галявинах, вершинах пагорбів; численні духи блукають землею. За уявленнями, ця ніч була другою за значенням із трьох річних «ночі духів», коли велику владу набували різні надприродні істоти. Англійці вважали, що цієї ночі душі язичників відвідують землю і веселяться до світанку. Існувала в минулому також повір'я, що в ніч на 24 червня душі всіх людей під час сну залишають тіло і блукають землею. Вірили, що якщо опівночі прийти до церковного ганку, то можна побачити душі тих, хто помре у парафії цього року.

Велику роль святі грали ритуальні вогні різного виду, особливо багаття. Нещодавно в ніч напередодні дня св. Іоанна вогнища горіли у всіх областях Великобританії на міських та сільських площах. Запалювали й великі громади - поза населених пунктів, зазвичай на пагорбах, пагорбах. У 1581 р. елгінський міський магістрат видав указ, який забороняв звичай, але це дало результатів; в 1599 р. кілька осіб постало перед судом через те, що вони «запалювали вогні Белтана напередодні літнього сонцестояння». Вогні та смолоскипи цієї ночі викликали так часто пожежі, що майже у всіх містах і селах призначалася особлива охорона, яка мала стежити за багаттями [11, с.247].

1.3. Особливості ментальності англійців

Менталітет англійців заснований на традиціях, що визначають норми спілкування з людьми і особливості сімейного життя [12, с.29]. Так, наприклад, гостей прийнято запрошувати тільки завчасно і на визначену годину. З'явитися до знайомих запросто без запрошення, або сповістивши їх перед приходом по телефону, - не прийнято.

Англійці не дуже товариські, розмовляють приглушеним, втомленим голосом. З ними важко розговоритися на вулиці; вони закриваються від

сторонніх поглядів. Для них надзвичайно важлива незалежність. Мабуть, найяскравіша риса англійського характеру - це консерватизм. Британська повага віковим традиціям давно стала предметом багатьох прислів'їв та приказок. Англійці багато жартують, і часом настільки тонко, що гості країни не в змозі взяти участь в діалозі з таким спритним співрозмовником. Через це англійський гумор люблять далеко не всі, деякі навіть його ненавидять. І, швидше за все, така нелюбов до гострого слівця викликана банальною невпевненістю в собі і невмінням розуміти всі тонкощі жартів.

Підводячи підсумки, зазначимо, що основоположні цінності та риси характеру в структурі менталітету англійців, з одного боку, відповідають східним культурам. Насамперед за схожими традиціями, ієрархією, любов'ю до природи, конформізмом та консерватизмом. А з іншого боку - відтворюють західний спосіб життя, в якому наявні розважливість, прагматизм, утилітаризм, індивідуалізм.

Висновки до першого розділу

Аналізуючи походження українських народних свят, можна зробити висновок про важливу роль культури та духовності українців. Українська культура завжди була сильно пов'язана з релігією, і багато свят відображають християнську віру українців. З огляду на те, що більшість українців сьогодні сповідує православ'я, багато свят приурочені до християнських свят.

Дослідження походження цих свят дозволяє глибше розуміти культурну спадщину та ідентичність українського народу. Крім того, розгляд звичаїв інших народів, наприклад, англійців, показує, що традиції святкування пов'язані з трудовими заняттями та природою. Враховуючи ці аспекти, можна зробити висновок про важливість дослідження культурних коренів і традицій у збереженні та передачі національної спадщини.

РОЗДІЛ II

ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ ТА СВЯТКУВАННЯ СВЯТ УКРАЇНЦЯМИ ТА АНГЛІЙЦЯМИ

2.1. Святкування зимових свят українців на прикладі традиції «колядування» в Україні

Українське колядування є традиційною формою святкування Різдва та Нового року. Воно включає групу молодих людей, які ходять від дому до дому, виконуючи колядки та щедрування. Ця традиція відображає духовність та гостинність українського народу, а також прагнення до спільності та обміну позитивною енергією під час святкування.

У порівнянні з іншими культурами, українське колядування має схожість зі святкуванням Різдва та Нового року в інших країнах, наприклад, з Колядою в Польщі та Колядуванням в Румунії. У всіх цих традиціях є елементи обходу будинків, співу колядок та щедрувань, а також обміну добрими побажаннями та подарунками.

Однак, українське колядування має свої унікальні особливості. Наприклад, використання специфічних музичних інструментів, таких як трембіти, бандури, цимбали, що робить його особливим і відрізняє від інших традицій. Також, колядники української традиції часто одягаються у вишиванки та народні костюми, що підкреслює національний колорит та гордість за свою культуру.

Українське колядування сповнене релігійних та паганських елементів, витоки яких можна відстежати до давніх часів.

Символіка колядування українців включає в себе різні атрибути, такі як колядницькі прапори, зірки, різдвяні ялинки та інші символи, які мають своє особливе значення. Наприклад, різдвяна ялинка символізує життя та плодючість, а колядницькі прапори можуть втілювати духовну силу та споконвічну зв'язок з предками.

Порівнюючи це з іншими культурами, можна зазначити, що багато країн також святкують Різдво та Новий рік з використанням подібних

символів, але з різними традиціями та інтерпретаціями. Наприклад, ялинка є популярним символом Різдва у багатьох країнах Європи та Північної Америки, але має свої особливості в оформленні та прикрашанні.

Також важливо відзначити, що українське колядування має глибокі зв'язки з українською народною музикою та поезією. Використання специфічних мелодій та тексти колядок передають унікальну культурну спадщину українського народу. Аналізуючи традицію колядування в Україні зіставно з іншими культурами, можна помітити, що українське колядування має сильні зв'язки зі специфічними характеристиками українського народу, його історією та віруваннями. Воно втілює духовний аспект української культури і є важливою частиною національної спадщини.

У порівнянні з іншими культурами, колядування українців відрізняється своїми особливостями. Наприклад, українські колядки і щедрівки мають унікальну мелодичність та ритміку, їх тексти висловлюють певну філософію та світосприйняття. Також, візерунки та орнаменти на колядницьких костюмах та прапорах відображають український етнічний стиль і мають своє особливе значення.

Українське колядування є не лише ритуалом, але й засобом підтримки спільності та єдності українського народу. Воно зближує людей, сприяє розвитку творчих здібностей та виявує почуття громадянської обов'язковості. Це відзначається його соціальною функцією та значущістю для українського суспільства.

2.2. Зимові свята у народів Британських островів

Зіставний аналіз свят українців та британців показує деякі спільні риси та релігійні зв'язки. Наприклад, обидва народи відзначають релігійні свята, такі як Різдво та Епіфанія. Українське колядування та британське свято "День Гая Фокса" мають деякі подібність у тому, що вони є громадськими святами, пов'язаними зі спільними звичаями та процесіями.

Також, обидва народи зберігають традиції, пов'язані з покровительством святих. Українці вшановують святого Миколая, який є покровителем дітей, а в британській культурі важливою фігурою є святий Андрій, який є національним патроном шотландців. Обидва свята мають свої особливості та звичаї, пов'язані з дітьми та веселим святкуванням.

Значна роль у святкуванні в обох культурах відводиться зимовому циклу свят, який розпочинається від Різдва та триває до Епіфанії. Цей період є важливим для обох народів і включає різноманітні звичаї та традиції, пов'язані з аграрним календарем та благополуччям родини.

Таким чином, зіставний аналіз свят українців та британців виявляє певні спільні риси, такі як відзначення релігійних свят, залучення покровителів і звичаї, пов'язані з зимовим циклом свят. Обидва народи відділяють певний період для святкування Різдва та Епіфанії, які є важливими святами.

Однак, також виявляються історичні та культурні відмінності між цими двома культурами. Українське колядування з коріннями в паганських та християнських традиціях має сильні зв'язки з народними звичаями, віршами та обрядами. У британському святі "День Гая Фокса" акцент зроблений на історичну подію та громадське святкування, пов'язане з політичними та національними символами.

Висновки до другого розділу

Під час розгляду другого розділу даної роботи нами було присвячено детальну увагу питанням ролі зимових свят для українців та англійців. Було детально розглянуто особливості святкування зимових свят, що дає змогу робити висновки щодо сприйняття свят.

В першу чергу варто відмітити, що питання зимових свят в українців та англійців відрізняються, зокрема мова іде про початок зимових свят. Якщо для українців зимовими святами прийнято рахувати Новий рік, Різдво,

Водохреще, то в англійців початок святкувань розпочинається ще в осені з моменту зимового рівностояння. Окрім того, є відмінності й у переліку свят і датах святкування, що зумовлено різницею релігій, різницею календарів та різницею підходів до святкувань.

ВИСНОВОК

Українські народні свята коріняться в культурі та духовності українців, які завжди віддавали перевагу вірі. Багато українських свят пов'язані з християнськими святами, оскільки більшість українців сповідує православ'я. З історичного та культурного погляду, Великобританія має свої багаті традиції і глибоку історію, а її жителі дуже шанобливо ставляться до своїх національних звичаїв та традицій.

Українські свята часто пов'язані з природою та циклами року, водночас як англійські свята були зв'язані з хліборобським і тваринницьким життям. Зимові свята мають відмінності в підходах та переліку святкувань. Кожна країна має свою унікальну ментальність, історію та ставлення до свят, що впливає на їх особливості.

Вивчення витоків українських та британських свят допомагає розширити наше розуміння національних спадщин та культурних особливостей кожної країни. Це нагадує нам про багатогранність та різноманітність світової культури, а також про значення ідентифікаторів і традицій для кожного народу.

ABSTRACT

Kruzhkova A.A. "Holiday in the perception of Ukrainian and English"

Term Paper: Specialty 035.041 – Germanic languages and literatures (translation included), first – English. – Kyiv National Linguistic University – Kyiv 2023

A holiday is an important part of the culture of every nation. It reflects the values, ideals, history and traditions of a nation, expressing its community and identity. Ukrainians and the British have their own unique holiday traditions, which are an important element of their culture.

The purpose of this study is to examine the perception of holidays by Ukrainians and Englishmen, taking into account their history, cultural characteristics and socio-cultural context. By analyzing the holidays of each nation separately and comparing them, we will be able to understand how they reflect the collective consciousness and values of each nation, as well as identify similarities and differences in their perception of the holiday season.

This paper is devoted to researching and analyzing the perception of holidays by Ukrainians and English people. Our goal is to understand what cultural characteristics influence the perception of holidays in these two nations and how they differ.

In the context of globalization and growing cultural interaction, the study of holiday perceptions is of great relevance. Understanding how cultural differences affect holiday perceptions can help improve cross-national communication, increase tolerance, and strengthen cultural ties between Ukrainians and English.

As part of our research, we will conduct surveys, analyze sociological data, and study academic literature to gain a deeper understanding of the role of holidays in the perception of each nation's culture. We will also compare different aspects of the celebration, such as traditions, customs, symbolism, and meaning, to highlight similarities and differences between Ukrainian and English holidays. We expect this study to make an important contribution to the fields of international relations, cultural studies, and anthropology.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖРЕЛ

1. Борисенко В.К. традиції і життєдіяльність етносу: на матеріалах святково-обрядової культури українців, Київ, Унісерв, 2000. 191с.
2. Волицька І. В. Театральні елементи в традиційній обрядовості українців Карпат кінця XIX - поч. XX ст. / І. В. Волицька. - К. : Наук. думка, 1992. - 138 с.
3. Воркачов С. Г. Лінгвокультурологія: мовна особистість, концепт: розвиток антропоцентричної парадигми у мовознавстві / С. Г. Воркачов // Філологічні науки. – 2001. – С. 64–73.
4. Воропай О. Звичаї нашого народу : етногр. нарис / Олекса Воропай. Мюнхен : Укр. вид-во, 1958. - 449 с.
5. Воропай О. Звичаї українського народу. – К.:Оберіг, 1993.- 590 с. 2. Історія світової культури. - Либідь, 1994.-320 с.
6. Тищенко О. В. Обрядова семантика слов'янських мов у зіставно-типологічному аспекті : автореф. дис. ... д-ра філол. наук... (і дисертацію можете поглянути)
7. Тищенко О. В. Обрядова семантика у слов'янському мовному просторі / О. В. Тищенко. – К., 2000. – 236 с.
8. Гошко Ю. «Бойківщина». Історико-етнографічне дослідження. Київ :Наукова думка, 1983. 304с.
9. Григор'єва П. О. Елементи рухів українського народного танцю / П. О. Григор'єва. – К. : Обр. мистецтво, 1961. – 75 с.
10. Демків Д. Ярослав Чуперчук: феномен гуцульської хореографії / Д. Демків. – Коломия : Вік, 2001. – 168с.
11. Лановик М. Б. Українська усна народна творчість: підручник / З. Б. Лановик, М. Б. Лановик. – К.: Знання-Прес, 2005. – 591 с.
12. Легка С.А. Традиції народної культури в українській хореографії / С.А. Легка // Питання культурології. – К. : КНУКіМ, 2001. – Вип. 17. – С. 28-37.

13. Мартинов А. Ю., Смолій В. А. Велика Британія. Енциклопедія історії України: Т. 1: А-В. НАН України. Інститут історії України. К.: В-во «Наукова думка», 2003. 688 с. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Velyka_Brytaniia
14. Мерлянова О. А. Жіночі танці в українській народній хореографії: автореф. дис... канд. мистецтвознав.: 26.0. 01 / О.А. Мерлянова // Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – К., 2009. – 19 с.
15. Мовчан С. П., Кипаренко Г. М. Велика Британія: географія, історія, культура: навч. посіб. Л.: ПАІС, 2012. 494 с.
16. Стешенко О. Добрий світтрадицій / О. Стешенко // Соціалістична культура. – 1971. – №5. – С. 27
17. Томахін Г. Д. Реалії-американізми. : Вищ. шк., 1988. – 238 с.
18. Armstrong E. The folklore of birds / E. Armstrong. - London, 1968. - p. 33.
19. Banks M. British calendar customs / M. Banks. - Scotland: London, 1967.
20. Chaunder Ch.. A Year book of folklore / Ch. Chaunder. - London, 1959. - 147 p.
21. Francis Y. The holly wells of Wales / Y. Francis. - London, 1954. - 199 p.
22. Owen T. Welsh folk customs / T. Owen. - Cardiff, 1959. - 270 p
23. Saint Augustine. The City of God. London : Penguin books. 1972.
24. Trowbridge, G. On fundamental methods of orientation and 'Imaginary maps' Science. Vol. 88. 1913. P. 45-56.
25. Wright A. British calendar customs / A. Wright. - London, 1966. - 144 p.